

operatur, misericordiam, et iudicium Domino suo fideliter concinens, in cuius arcana irrumperere, et in abyssum profundissimam iudiciorum ejus descendere nimis temerarium foret. Certum quidem est, neminem posse in hac vita, absque speciali revelatione, æternæ salutis securitatem habere: sed absit ab homine Christiano hæc insania, ut de illa desperet. Hoc illorum est, qui obstinatissimâ voluntate in sæcibus suis computrescere, et in malis perseverare decreverunt. Qui verò meminit se Christi Sanguine redemptum, et Baptismatis Sacramento initiatum, de bonitate Dei non diffidit, ejusque auxilium indefessus implorat, tutum habens in eo refugium, qui veniam cum lacrymis postulanti, et peccata animo contrito detestanti nunquam negavit. Hæc sunt magna et saluberrima consilia Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, atque ad eò sapienter exquisita, ut electionem nostram occultam esse voverit, ne securitas superbiam generet et negligentiam, *qui se existimat stare, videat ne cadat* (1). Quia verò electi pauci sunt, debet vir fidelis cum paucis sanctè vivere, ut certam faciat vocationem suam, et in fine cum paucis coronari mereatur. *Angusta porta, et arcta via est, quæ ducit ad vitam: et pauci sunt, qui inveniunt eam* (2), ut Christus Redemptor noster nos docet. Ideò per arctam viam incedendum est, semperque timendum, etiamsi benè currere videamur, quia de dono perseverantiæ nemo securus est. Non tamen animum despondere oportet, sed spes in Deo ponenda,

(1) I. Cor., x, 12.

(2) Matth., vii, 14.

ejusque beneplacito voluntas nostra subjicienda est in tempore et in æternitate. At aliquis fortè dicit, incerta est mihi de me ipso voluntas Dei. Quid ergo? An tua voluntas de te ipso certa est? sanè non est. Quod si utraque incerta est, cur Divinæ potiùs voluntati, quàm tuæ spem tuam non committis? Superbissimus et infelicissimus est, qui fiduciam habet in se, et non in Deo; ille autem beatus est, qui confidit in Domino, cujus firma promissio est, et in quo omnes qui speraverunt non sunt confusi.

CAPUT XXXVII.

SPIRITUM, ET PERFECTIONEM CHRISTIANÆ RELIGIONIS IN
CHARITATE CONSISTERE.

Quamvis per Fidem, et per Baptismum Christiani nuncupemur, et simus, sola tamen Charitas est, in qua spiritus et anima nostræ religionis consistit, et per quam Christianè vivere possumus. Sicut enim Deus propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, Filium suum misit in mundum, ut nos redimeret Sanguine suo: ita nos debemus ipsum diligere toto corde, totis viribus, et proximum sicut nos ipsos. In hoc est Charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, et misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Hoc autem est maximum, et primum mandatum, ex quo universa lex pendet et Prophetæ. Hoc Fidei nostræ fundamentum, scire et cognoscere

charitatem Dei, quia cū inimici essemus, reconciliati sumus per Christum. Hic ignis est, quem ipse Redemptor noster venit mittere in terram, et nihil vult nisi ut accendatur (1). Hic Spiritus primorum Christianorum fuit, quorum erat cor unum, et anima una: hæc veluti anima est, quæ corpus Ecclesiæ vivificat. Hanc tesseram, quæ sectatores sui à reliquis discernentur, Christus Dominus reliquit nobis cū dixit: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem* (2). In hac Dei, et proximi dilectione Christianæ vitæ perfectio consistit, per quam anima Deo unitur. Est autem perfectio opus divinæ gratiæ, ac propterea viribus nostris niti, aut nostræ industriæ confidere non debemus, sed omnis fiducia nostra in Deo ponenda, ejusque auxilium jugiter implorandum, ut liberet nos à malo, ad quod propensi sumus, et vindicet ab hostium tentationibus, quorum fraudes et insidiæ innumerabiles sunt. Quod si aliquando labimur, et post lapsum mente concidimus, signum evidens est, quod spes nostra in nobis, non in Deo posita erat. Qui enim de se diffidit, agnoscit infirmitatem suam, Deumque ferventiùs orat, et pugnat alacriùs. Oportet autem desiderium perfectionis efficax esse et quotidie crescere, ita ut impellat ad opus, et nunquam minuat. Non sufficit perfectionem laudare, et aliis commendare, sed manus operi admovenda est, ne ex illis simus, qui imperfectiones, et peccata ut aliena detestantur, non ut sua. Tunc verò homo

(1) Luc., xii, 49.

(2) Joan., xiii, 35.

perfectus erit, cū animam suam Deo exhibuerit puram, nudam, simplicem, sine malitia, sine affectu ad creaturas, et avulsam ab omni terrena delectatione.

CAPUT XXXVIII.

DE ORDINE CHARITATIS.

Ille justè et sanctè vivit, qui rerum integer æstimator, ordinem servat in dilectione, sedulò advertens, ne aliquid diligat, quod non sit diligendum, aut non diligat quod diligendum est, aut amplius diligat quod minus diligendum est, aut æquè diligat quod vel minus, vel amplius diligendum est, aut minus vel amplius quod æquè diligi debet. Ideò virtutem nihil aliud esse, quàm ordinem amoris, peccatum verò inordinationem amoris, viri sapientes definierunt. Sunt quidem et alii affectus, sed omnes ex amore veluti ex fonte procedunt, et si est ordo in amore, omnes affectus ordinati sunt; si non est ordo in amore, in ipsis quoque nullus ordo, sed perversitas et perturbatio est. Non est enim virtus in hac vitâ, nisi ordinatè diligere quod diligendum est. Id eligere prudentia est: nullis inde averti molestiis, fortitudo est: nullis illecebris, temperantia est: nullâ superbiâ, justitia est. Talis est autem ordo amoris, qualis est ordo rerum: ita ut ante omnia et super omnia diligendus fit Deus, quo nihil melius, nihil sublimius nec inveniri, nec cogitari potest. Ipsum

amando mores nostros corrigimus, ut puri puro adhærere valeamus. Mores nostri ex eo quod diligimus dijudicantur: non enim faciunt bonos, vel malos mores, nisi boni vel mali amores. Tenet autem anima, et servat ordinem amoris, si totis viribus diligit quod supra se est, id est Deum: socias verò animas tamquam seipsam. Hæc est lex dilectionis, ut homo diligit Deum, et proximum, et seipsum. Nullum verò præceptum datum est illi de diligendo seipsum, quia nemo seipsum servato ordine rectè amat, nisi Deum diligendo, à quo vis, et modus amandi desumi debent. Sicut homines amare debemus, vel quia justus sunt, vel ut justus sint: ita et semetipsum amare quisque debet, aut quia justus est, aut ut justus sit. Qui se aliter diligit, injustè se diligit, quoniam se diligit ut sit injustus; qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam. Nemo igitur se diligere debet propter se, sed propter illum, qui rerum omnium finis ultimus est et summum bonum, cui toto affectu inhærere debemus. Nam si se diligit propter se, non se refert ad Deum, et aversus ab incommutabili bono, seipso fruitur, transgrediens regulam dilectionis divinitus constitutam. Mandatum quippe accepimus amandi Deum toto corde, totâ animâ, totâ mente, ut omnem vitam, et intellectum, totumque affectum Divinæ dilectioni impendamus; et si quid aliud diligendum in mentem venerit, illuc referatur, quò totus amoris impetus currit. Proximum verò diligere quisque debet sicut seipsum, totam sui, et illius dilectionem in Deum referens, ut etiam proximus Deum diligit toto corde, totâ animâ, totâ mente. Cùm ergo præcurrat dilec-

tio Dei, ita ut cætera, quæ diligenda sunt, in ipsum confluant, ille præ omnibus, et super omnia diligendus, reliqua verò in ipso, et propter ipsum, ut amor noster ordinatus sit.

CAPUT XXXIX.

DE DILECTIONE PROXIMI.

Nec Deus sine proximo, nec proximus sine Deo diligitur: *mandatum enim habemus à Deo: ut, qui diligit Deum, diligit et fratrem suum* (1). *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere* (2)? Qui verò præcipit ut proximum diligamus, nullum hominem excipit, non vitiosum, non pauperem, non extraneum, non inimicum. Omnes sincerè amandi, cujuscumque conditionis sint, *de corde puro... et fide non fictâ. Non... verbo neque lingua, sed opere et veritate* (3), quia probatio dilectionis exhibitio est operis. Sicut Christus dilexit nos, et tradit semetipsum pro nobis, non quia aliquid in nobis dignum amore reperit, sed ob amorem, quo diligebat Deum; ita nos in Deo, et propter Deum, omnes diligere debemus, ea puritate qua nos invicem diligemus in cælo, nullâ habitâ ratione bonorum, quæ in ipsis elucet, nisi quatenus à Deo

(1) I. Joan., iv, 21.

(2) Ibid., iv, 20.

(3) I. Tim., i, 5. — I. Joan., iii, 18.

procedunt, et ad ipsum referuntur. Viri justī tantā inter se charitate conjuncti sunt, ut, quod quisque in se non habet, hoc in alio se habere lætetur : et si quid amplius præ cæteris habeat, id in alios libentissimè effundat. Sicut per amorem, quo Deum diligimus, omnes ei adhæremus, et unus cum eo spiritus efficimur ; ita per amorem proximi omnes ad invicem unum sumus, ut bonum singulorum omnibus commune sit ; et quod quisque in se non habet in altero possideat. Sic omnia mandata servantur, sic impletur omnis justitia. Caritas enim verissima, plenissima, et perfectissima justitia est. Caritas inchoata, justitia inchoata est : Caritas propecta, propecta justitia ; perfecta Caritas, perfecta justitia, quæ tunc maxima est in hac vita, quando pro ipsa contemnitur.

CAPUT XL.

QUIS SIT MODUS FRATERNE DILECTIONIS.

Modus amandi proximum duobus præceptis continetur : Alteri feceris, quæ tibi vis fieri : Alteri ne feceris, quæ tibi fieri non vis. Serio igitur in conspectu Dei debet unusquisque examinare, quidnam sit quod ab aliis sibi fieri vel non fieri velit : et si ipse à remine sperni, si cæteros sibi compati, suosque defectus patienter ferre et benè de se loqui optat : hæc eadem officia illis præstabit. Cordis per-versi indicium est, cum aliis ea facimus, quæ pati ab illis nolumus. Verus Christi discipulus mores

aliorum non disquirat, sed eorum discussionem illi committit, cui Pater dedit omne iudicium. Propria mala cognoscere satagit, et his extirpandis incumbit. Se solum districtè judicat, quem omnium pessimum credit. Semper animo tranquillo est, quidquid viderit vel audierit : nam si bonum illud fuerit, Deum colaudat : si malum, vertit illud in bonum, mentem ab eo avertens, et ad Deum elevans, idque pacificè absque ulla anxietate, et commotione. In corrigendis aliorum vitiis, si ipsi ex officio incumbat, vel fraternæ correctionis præceptum urgeat, zelum habet suavem, benignum, et alienæ infirmitati compatientem : contraria enim charitati est omnis acerbitas et perturbatio. Excusat si potest, quæ minus rectè ab aliis fiunt, et abstinet à censura : scit enim res humanas hujus conditionis esse, ut nihil adeò sanctum sit, quod aliquà ex parte damnari non possit, si velit homo censuræ suæ laxare habenas, et quidquid occurrit, in deteriorem partem interpretari. Vitia sunt ubi sunt homines, à quibus summam exigere perfectionem nihil aliud est, quàm sub specie zeli propriæ impatientiæ blandiri, quæ nihil inordinatum, aut molestum potest in aliis tolerare. Nunquam proficiet, qui in vita aliorum judicanda occupatur.

CAPUT XLI.

QUÆ SIT VERA AMICITIA.

Consistit amicitia in honorum communicatione, ex quo sequitur, ut talis futura sit, qualia sunt bona

quæ sibi mutuo amici communicant. Vera autem bona nulla sunt, nisi æterna et supernaturalia, in quorum communicatione vera et stabilis amicitia fundatur. Carnalis amicitia facillimè dissolvitur, quia spiritus sensu alligari non potest : spiritualis verò non rumpitur, quamvis enim inter amicos aliqua interdum contingat irritatio, Charitas Dei omnem contentionis asperitatem suâ dulcedine vincit, et absumit. Noxia porrò est et fugienda illa amicitia, quæ personæ dilectæ mentem affigit ; cujus primi motus omninò extinguendi, ne dulci quodam veneno mentem inficiant. Hæc facillè deprehenditur, cum omnes cogitationes et affectus in eo qui diligitur jugiter occupantur : cum in ipso tanquam in centro quiescit cor, atque illi veluti idolo omnes actiones nostras immolamus. Neque obest, quod hujusmodi amicitia innoxia et pura videatur, nam paulatim emollit cor, ac tandem in carnem definit. Viri probi semper maturi, graves, et compositi sunt, omnibus benigni, nemini blandi, paucis familiares. In eorum conversatione elucet modestia, prudentia, severitas et justitiæ rectitudo. Ipsorum vita interior est, neque foras se proferunt verbis, aut exercitiis. Quia verò necessarium est, aliquando cum hominibus versari, visa et audita statim ab animo excludunt, Deoque soli adhærent. Cum illis prudenter agunt, qui diversâ ambulant viâ, finemque diversum habent, ac diversa principia : quia dispare possessione, dispare quoque affectu sunt ; nec simul convenire queunt homo terrenus, et homo cœlestis, neuter siquidem alterius loquelam intelligit. Sicut peste infecti sibi appropinquant

solo afflatu inficiunt, ita in carnalibus hominibus contagio quædam latet, quæ statim adstantes contaminat, nisi procul ab eis recedant. Nemo æger curatur, eo quòd sano appropinquet ; sani autem si pestilentia affectis adhæreant, eadem labe inficiuntur.

CAPUT XLII.

QUÆ OFFICIA AMICITIAM CONCILIENT.

Omnes homines naturali quodam instinctu aliis placere et ab illis amari concupiscunt, omnemque industriam adhibent, ut diversorum sibi amicitiam concilient. Sed hæc stabilis et sincera nunquam erit, nisi Divinus amor eorum animos simul connectat. Amicitia, quæ humanis dumtaxat officiis comparatur, mercaturæ quædam species est tam diù permanens, quam diù hinc inde aliquid utilitatis percipitur, aut expectatur. Comitas et urbanitas, quam summo rigore ab amicis exigimus, ludus verborum est, et vanitas, ac mera deceptio. Etenim qui profusius et elegantius hujusmodi officia præstare solent, multa quidem spondent ; sed cum aliquid ab illis petitur, tunc demum apparet, quàm inanis fuerit ille verborum apparatus. Nihil in his verum, nihil solidum, nihil sincerum. Quod si homines Deum ex toto corde diligenter, proximum quoque amore non ficto prosequerentur. Summa esset inter illos pax, nullæ lites, nulla divisio, nulla discordia. Nemo propriæ voluntati adhæreret, sed soli divinæ : cujus

amor, ubi est, ita mentes unit et afficit, ut unusquisque velit quod alter vult, et omnes simul quod vult Deus. Nam cum omnia desideria nostra ad id quod à nobis præ cæteris diligitur, veluti ad centrum tendant: si in omnibus Dei amor dominaretur, una quoque in omnibus esset voluntas, unus amor, unio perfecta. Sed quia singuli se ipsos amant et propria commoda (diversi sunt autem singulorum fines et affectus), inde fit, ut nemo proximi bonum et excellentiam æstimet, si nulla ex eo utilitas ad se derive- tur. Sit aliquis subtilissimus Philosophus, insignis Mathematicus, omni eruditione et virtute refertus: pauci eum diligunt; at si divitiis affluat, si prodigâ manu eas effundat, omnes post eum currunt, quia nimirum scientiam et virtutem pauci diligunt, omnes pecuniam. Hinc autem bella, dissensiones, et inimicitia oriuntur, quia unusquisque alterius bona odio habet, cum propriis commodis adversantur. Nemo seipsum amat, quatenus est homo communem habens cum cæteris humanitatem, sed solum se respicit, seque ab aliis segregat, nec cum cæteris hominibus, sed secum solummodo convenit: et quia amorem suum ultra se non extendit, ejus participes alii non sunt, nisi quatenus ad ipsum referuntur, et illi deserviunt. Hæc considerans vir sapiens, quamvis scienter nihil committat, per quod justè in odium aliorum mereatur incurrere: à vanis tamen mundanorum hominum amicitiiis abhorret: gravissima est illi solitudo, suave silentium, dulcissima cum Deo colloquia, in quo solo omne gaudium reperit, omnem jucunditatem, omnem consolationem.

CAPUT XLIII.

OCCASIONES EXERCENDÆ ERGA PROXIMUM CHARITATIS.

Exercendæ erga proximum Charitatis nunquam desunt occasiones. Tot enim sunt hominum miseriæ, aut corporales aut spirituales, ut vix possimus vel gressum movere, vel oculos vertere, quin multi occurrant ope nostrâ indigentes. Et primò quidem auxilio et orationibus nostris indigent viri justî, ut Deo largiente in justitia perseverent, cum plura magnorum virorum habeamus exempla, qui levissimâ tentatione seducti, à gratia Dei et à spe vitæ æternæ miserabili ruinâ exciderunt. Tanta est naturæ lapsæ fragilitas, tanta rabies dæmonis, tanta carnis rebellio, tanta vis pravorum habituum, tanta mundi corruptela, ut nemo securus esse queat. Egent deinde operâ et subsidio nostro, qui peccati nexibus sunt irretiti, pro quibus orandum, ne computrescant in fœcibus suis: neque enim excitari, et surgere suis viribus possunt, nisi respiciens de excelso cœlorum habitaculo omnipotens Deus manum porrigat adjutricem. Eodem malo premuntur omnes infideles, quorum innumerabilis turba quotidie ad inferna descendit. Miseriæ verò corporales infinitæ sunt. Multi fame, siti, nuditate, ære alieno, litibus, infirmitatibus vexantur. Alii inimicitiiis, persecutionibus, calumniis, amissione bonorum, carcere, captivitate, aliisque calamitatibus torquen-

tur. Nec minor illorum miseria est, qui inter spem et metum cum morte luctantur, in formidabili momento positi, à quo pendet aeternitas. In maxima denique necessitate versantur animæ defunctorum, quæ acerbissimis pœnis cruciantur, quorum tota spes in viventium suffragiis sita est. Ad hos omnes Charitatis nostræ et misericordiæ actus, quantum Deus dederit, extendendi sunt, eleëmosenis consilio, orationibus, aliisque remediis, et officiis salutaribus. Christus sibi accepta refert quæ illis impendimus beneficia, et de his in novissimo die copiosam nobis mercedem reddet

CAPUT XLIV.

AMANDOS ESSE INIMICOS.

Heroica virtus et Evangelicæ legis perfectio est dilectio inimicorum, quam Christus promulgavit dicens : *Ego autem dico vobis : diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos : et orate pro persequentibus, et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est : qui solem suum oriri facit super bonos et malos : et pluit super justos, et injustos* (1). Durum hoc edictum carni, et sanguini, ac propterea legislator mentes erigit ad cœlestia, *ut sitis, inquit, filii Patris vestri, qui in cælis est : ut nimirum carnali nativitate posthabitâ, secundum illam vivamus, quâ in Christo*

(1) Matth., v. 44.

regenerati sumus. Exigit autem non solum ut diligamus inimicos, sed ut illis insuper beneficia impendamus, benè semper de illis, et sentiamus, et loquamur, et pro ipsis oremus : alioquin nec Pater noster dimittit nobis peccata nostra, ut idem Dominus comminatus est (1). Apostolus quoque ait, *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si sitit, potum da illi*. Tum sequitur, *noli vinci à malo, sed vince in bono malum* (2). Ne vincamur ab hominibus, non est in nostra potestate : sed ne vincamur à malo, id in nobis positum est. A malo autem vincitur, qui mala sibi inferentes odio habet : vincit in bono malum, qui eos sincerè, et ex corde tamquam insignes benefactores diligit : et si in mala incidant, eis compatitur, eorumque necessitatibus gaudenter et liberaliter succurrit. Hanc veritatem charitas faciliùs persuadet, quàm omnia sapientum argumenta. Non igitur timenda sunt mala, quæ verbis vel factis inferre nobis homines possunt ; sed illa potius timenda, quæ ipsi nobis irrogamus odio erga illos, impatientiâ, et appetitu vindictæ. Sola charitas nos invincibiles, et omni malo superiores facit. *Aquæ multæ adversitatum et persecutionum non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam* (3). Magnum autem incendium oportet esse, quod inundationibus aquarum resistit.

(1) Matth., vi, 15.

(2) Rom., xii, 20.

(3) Cant., viii, 7.

CAPUT XLV.

VERUM BONUM AMANDUM.

Deus nobis summum bonum est, quem jubemur diligere toto corde, totâ mente, totis viribus : et huc omninò tendendum est, nec aliud ultrâ quærendum : huc omnia consilia nostra referenda sunt. Amor enim summi boni omnem in se virtutem complectitur : temperantia siquidem amor est, hominem in Deo integrum et incorruptum servans : fortitudo est amor constanter omnia perferens propter Deum : justitia est amor Deo soli serviens, et cæteris, quæ sub Deo sunt, benè imperans : prudentia denique amor est, ea benè discernens, quibus adjuvatur, ut ad Deum pergat, et ab iis quæ illum impedire possunt. Ipsum verò summum bonum non intuitu mercedis, aut proprii commodi ; sed propter se amari debet, propter suam bonitatem, quâ nihil melius esse potest, cum sit infinita, et finis omnium. Ideò perfectus Dei amor esse censetur, cum omnia bona propter ipsum amantur, à quo et per quem sunt bona : cum amatur sine modo, ita ut voluntas, licèt non adæquet, saltem attingat, quantum fieri potest, summam ejus et immensam bonitatem, nullum modum, vel terminum ponens in ejus dilectione ; cum denique amatur super omnia, quia omne aliud bonum divinæ bonitati comparatum quasi nihilum reputatur. Summoperè autem cavendum est, ne sensibilibus honorum usu et consuetudine, voluntatis vigor

et energia in Dei amore sensim dissolvatur. Etenim ad æternâ et intelligibilia, quia à sensibus remota sunt, tardiores sunt affectus : ad sensibilia autem incitatiores, tametsi illa pluris æstimentur. Deindè natura seipsam quærit, et cum vaferrima sit, tot fraudes, ut nos decipiat, totque recessus in quibus lateat, commiscitur, ut vix possimus laqueos ejus evitare. Sicut vas plenum accipere nequit quod non habet, nisi prius effundat quod habet : sic malus mundi amor à nobis excludi debet, ut bono Dei amore repleamur. *Nolite diligere mundum*, inquit Apostolus, quem diligebat Jesus, *neque ea quæ in mundo sunt* (1). Quibus verbis prohibemur non ita diligere ista quæ fecit Deus, ut Creatoris obliviscamur. Pulchra videntur ista, sed quantum pulchrior est qui fecit illa ? Ista nobis tradidit Deus, ut iis propter ipsum utamur, ipso autem fruamur. Qui extrâ Deum bonum suum quærit, nunquam inveniet. Qui verò Deum super omnia diligit, ab ipso quoque diligitur : et si ipse nos diligit, quid boni poterit nobis deesse ? Porro ipse semper nos diliget, si ab ejus amore nunquam cessemus.

CAPUT XLVI.

AMOR DEI IN QUO CONSISTAT.

In hoc præcipuè Dei amor elucet, cum multa pro illo gaudenti animo patimur. Amare enim est pati,

(1) I. Joan., II, 15.

et magis amat, qui magis patitur. Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine JESU contumeliam pati. Affectus teneri erga Deum, atque indè prosilientes lacrymæ naturæ effectus sunt, quæ ad affectus proclivior est. Veræ virtutes, et solida gaudia ab amore practico et obedienciali oriuntur. Qui enim amat, propenso animo, et summâ jucunditate, illi, quem amat, in omnibus obsequitur, non timore pœnæ, sed amore justitiæ : et si quid grave, vel durum sensibus illi præcipitur, hoc amor levissimum et gratisimum reddit. Nec aliam ob causam Scriptura testatur (1), præcepta Domini gravia non esse, nisi ut anima, cui gravia videntur, intelligat se nondum perfectè amare, et à Deo gratiam petat, quâ levia et suavia fiant. Laborant in custodiendis Dei præceptis, qui, solo timore quæ justa sint, operantur : *sed perfecta charitas foras mittit timorem* (2), et levem facit sarcinam legis non solum non prementem, sed instar pennarum in excelsa sublevantem. Servus, qui diligit dominum suum, ejus præceptis libentissimè obtemperat, et quo gravius est ac difficilius, quod jubetur, eò libentius illud exequitur, etiamsi durissimilabores sustinendi sint, quia nimirum nihil grave, nihil durum amanti videtur. At servus nequam, qui dominum non amat, sed timet, ipsius mandata parvipendit, variisque coloribus et integumentis à præstandis domino obsequiis se subtrahere satagit, et ejus jussiones eludere. Sic verò Dei amore carere convincitur, qui humanis ratioci-

(1) I. Joan., 7, 3.

(2) Ibid., 14, 18.

nationibus à legis obligatione eximere se studet, laxiores quærens opiniones, et magistros prurientes auribus, qui, ut noxiæ libertati faveant, mandata Dei et Ecclesiæ tot limitationibus, et perniciosis interpretationibus convellunt, ut vix remaneat præcepto locus. Vivunt itaque homines, non sicut oportet, sed sicut volunt ; quia tot jam sunt de humanis actibus opiniones, ut ferè liceat quidquid lubet. Antè horrendum Tribunal Christi non ex placitis hominum, sed ex lege Dei et ex veritate judicabimur. Ibi nulla opinio erit, sed nuda veritas. Scio quidem, non omnem probabilitatem damnandam esse ; sed vereor, ne, quod multis probabile videtur, falsum omninò in extremo judicio inveniat : vereor, ne nimia opinandi libertas multos ducat in perditionem. Hæc autem non intelligit, nisi qui Deum diligit ferventi amore, semperque parato ad obediendum ei : anima enim per charitatem se totam transfundit in Deum quem amat, fitque ex ipso et anima unus spiritus, una voluntas, sicut dicit Scriptura, *Deus charitas est : et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo* (1). Ab hac unione verum gaudium procedit, quo anima ineffabili jucunditate perfruitur, bonum illud possidens, quod amat ; atque illi, ejusque mandatis ac nutibus firmiter adhæret : quia ab ipso, per ipsum, et in ipso omnia sunt, quæ possunt desiderari. Hoc autem indicio cognosceret homo se Deo adhærere, et unitum esse, cum omne ipsius studium, omne desiderium, omnis conatus, quidquid sperat, quidquid videt, quidquid loquitur, quidquid intelligit, Deus est.

(1) I. Joan., 14, 16.

CAPUT XLVII.

QUIS SIT MODUS PERFECTI AMORIS.

Innatum est omnibus hominibus sciendi desiderium, et quò plura quisque cognoscit, eò amplius scientiæ appetitus crescit : cumque ad illud fastidium pervenerit, ut se omnia scire, atque altissima de Deo se percepisse arbitretur : summâ lætitiâ et voluptate perfunditur, et scientiam amat tanquam rem optimam, quæ tantæ lætitiæ causa est : atque indè fit, ut ipsam cognitionem magis amet, quam illud quod cognoscit. Sic Philosophi, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, seipsos suamque scientiam amantes, non Deum. Simili modo inter Christianos multi sunt, qui scientiam de Deo, ejusque amorem pluris æstimant, et magis amant quam ipsum Deum, et ejus beneplacitum. Difficile quidem est speculum affabrè factum intueri, quin homo seipsum in eo videat : sed cum Deum quasi speculum lucidissimum contemplantur, licèt fieri nequeat, quin et nos ipsos in illo, qui videt omnia, videamus : in amore tamen divinæ pulchritudinis et bonitatis persistendum est, nullâ habitâ ratione ipsius visionis, et delectationis, quæ ex ea emanat. Alioquin nos ipsos amamus, cum maximè credimus Deum amare. Deus spiritus est, et actus purissimus, ipsumque oportet in spiritu et veritate adorare et diligere ; quod tunc rectè et purè fit, cum ipsum singulariter diligimus

propter se, suamque summam bonitatem, nullo modo ad nos ipsos, nostraque commoda et delectationem respicientes.

CAPUT XLVIII.

SCIENTIAM PRACTICAM ET EXPERIMENTALEM MAGIS CONFERRE AD AMOREM, QUAM SPECULATIVAM.

Sicut rusticus omnis doctrinæ et litterarum expertus, qui Solem quotidie cernit, ejusque luce et calore fruitur, lumen intensius diligit, quam cæcus multâ scientiâ præditus, qui de luce ejusque causis et effectibus plura didicerit ex placitis Philosophorum : ita Deum magis diligit simplex, et pius homo ex cognitione practicâ fidei, quam subtilissimus Theologus ex sola speculatione. Sicut etiam vir doctus et eruditus in regione septentrionali, in qua nullæ sunt vites, et nemo vinum bibit, de vineæ culturâ, deque vini potu, ejusque effectibus et proprietatibus, copiosè poterit et acutè disserere : sed quia vinum nunquam gustavit, practicè nesciet, quid sit vinum, quomodò lætificet cor hominis, quomodò inebriet ; nec eam vini notitiâ aliquando assequetur, quam rusticanus vinitor habet, qui vinum quotidie bibit : ita planè contingit, ut aliquis de plebe, qui nec legere quidem noverit, altiùs de Deo rebusque divinis scientiâ experimentalî loquatur, quam vir magni nominis, qui totum vitæ suæ tempus in studiis Theologicis consumpserit. Experien-

tia siquidem speculationem, amor scientiam excedit; multoque facilius pervenitur ad Deum affectu, quam cognitione. Omnes igitur animæ vires affectui potius et orationi, quam doctrinæ applicare oportet, si ardentissimum Dei amorem citius consequi desideramus. Amore potius quam scientiâ submiorem Dei notitiam comparamus, quia amor ipse notitia est, et amando vehementius in contemplatione defigimur, per quam clarius atque splendidius eum intuemur. Ipsum amando minùs laboramus, illi magis obsequimur: nam cognitio, quam de illo consequi possumus, in hoc exilio certis et angustis limitibus conclusa est, amare autem possumus quantum volumus, quantum scilicet ipse dederit, qui sine modo amari desiderat; nec ullus amori terminus præfixus est. Plerique tamen stulto errore decepti, malunt, semper quærendo, nunquam Deum invenire, quam amando possidere.

CAPUT XLIX.

VERAM SANCTITATEM IN AMORE DEI CONSISTERE.

Mandatum habemus à Deo, ut simus sancti: ait enim, *Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum* (1). Est autem sanctitas ab omni labe libera et omninò perfecta, et omni ex parte immaculata puritas. Sicut enim res omnes ex mistione pejoris et inferioris sordes contrahunt, et polluuntur, ut argentum ex mistione

(1) Lev., xi, 45.

plumbi, vestis aspersione luti: ita anima impura fit et immunda, cum rebus infimis adhæret, nec prorsus pura ac sancta esse potest, nisi à cunctis rebus creatis avulsa sit. Consistit igitur sanctitas in omnimoda puritate, et in immobili cum Deo unione, quæ arctissimo amoris nexu perficitur; cum expurgata anima ab omni rubigine terrenorum affectuum, cunctisque rebus celsior eam justitiæ perfectionem adeptæ est, ut verè et securè audeat dicere cum Apostolo, *Quis ergo nos separabit à Charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?... Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit me separare à charitate Dei, quæ est in CHRISTO JESU Domino nostro* (1). Jejunia, eleëmosenæ, castigatio carnis, usus Sacramentorum, et aliæ ejusdem generis exercitationes ad consequendam sanctitatem plurimum valent, sed sine charitate nihil prosunt, quamvis in cibos pauperum omnes facultates distribuantur, et proprium corpus igni tradatur, ut docet Apostolus (2). Potest etiam in aliis virtutibus aliquando dispensatio locum habere, quoniam infirmi à jejunio, pauperes à danda eleëmosenâ, debiles à corporis afflictatione sæpè eximuntur; at à præcepto charitatis, quæ omnium præceptorum finis est, et Christianæ legis plenitudo, nemo immunis est, nemo quacumque cogente vi,

(1) Rom., viii, 35, 38, 39.

(2) I. Cor., xiii, 3.

sive necessitate, aut impediri, aut excusari potest, quin Deum amet, et ad eum jugiter aspiret. Paupertas, ægritudo, et alia impedimenta, quæ cæterarum virtutum exercitationi obicem ponunt, amori pabulum subministrant. Intus est dilectio, in corde, in voluntate; et quod à nobis super omnia requirit Deus, in nobis ipsis collocavit. Hoc est illud unum, quod solùm est necessarium, et solum sufficit, ut sancti simus. Hoc maximum, et præcipuum mandatum cæteris suavius et facilius: quid enim jucundius, quàm amare? et quis est qui audeat dicere, non possum amare? Qui verò Deum amat, qui unus est, is omnia amat in uno, et unum in omnibus: et si aliquid aliter amat, quàm in uno, et propter unum, is Deum non amat, quia aliquid amat quod Deus non est. Deo nihil superius est, nihil æquale: ideò mens ab illo averti nequit, nisi ad inferiora, et sensibilia convertatur, à quibus elevari nunquam poterit, nisi à terrenis emergens, quæ pondus animæ sunt, iterùm revertatur ad illum, à quo infelicitè recesserat. Ut igitur sancti simus, necessarium est à nobis ipsis recedere, et ab omnibus quæ extrà Deum sunt, et ad illud principium regredi, à quo profluximus, totaque virtute illi adhærere: nam ubi unum cum uno erimus, una vita, unus spiritus, una felicitas.

CAPUT L.

MULTI SUNT VOCATI, PAUCI ELECTI.

Nullus acrior stimulus pravis moribus corrigendis, vitæque nostræ ad normam Evangelii instituendæ, quàm illa horribilis et tremenda sententia, *Multi... sunt vocati, pauci verò electi* (1). Si tamen ejus sensum intimè penetremus. Nemo enim scit, an illà vocatione sit vocatus, quâ secundùm propositum illi vocati sunt, de quibus scriptum est, *Quos vocavit, hos et justificavit: quos autem justificavit, illos et glorificavit* (2). Nemo scit, *utrùm amore, an odio dignus sit: sed omnia in futurum servantur incerta* (3). Nemo scit, an ita vocatus fuerit, ut in vocatione sua usque ad finem perseveret. Ad quod profundum secretum cùm pervenisset Apostolus, quasi quodam ipsius altitudinis horrore percussus exclamavit, *O altitudo divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus* (4)! In tanto igitur salutis discrimine, in tanta perseverantiæ incertitudine, continuò horrore concuti debet omnis Christianus, satagens cum timore et tremore certam facere vocationem suam, ut in fide vivens, quæ per dilectionem operatur,

(1) Matth., xx, 16.

(2) Rom., viii, 30.

(3) Eccle., ix, 1.

(4) Rom., xi, 33.